

“TECVÎDİN GEREKLİLİĞİ SORUNU:
İBNU'L-CEZERÎ ÖNCESİ VE SONRASI”

Tebliğin Müzakeresi

Abdulmecit OKCU¹

Kırâat, genel olarak “Kur’an kelimelerinin eda keyfiyetini ve ihtilaflarını nakledenlere nisbetle bilmektir;” şeklinde tanımlanmaktadır. Böylece bir kıraat, farklı vecihlerin oluşturduğu bir bütünlükle diğerlerinden ayrılır. Tecvîd ise, Kur’ân kelimelerini ve bu kelimeleri oluşturan harflerin mahreçlerini ve özelliklerini inceleyen bir bilim dalıdır. Kur’ân kelimelerinin edasını konu edinen kırâat ve harflerin icrasını konu edinen tecvîd ihtilafları daha Hz. Peygamber döneminde ortaya çıkmıştır. Ancak Kur’ân’ın kendisine nazil olduğu Yüce Peygamber, “ ان هذا القرآن انزل على سبعة أحرف فاقرأ ماتيسر منه ” yedi harfle okuma esnekliği sayesinde buna çare bulmuştu.

Hz. Peygamber (sav)’in, İslâm’ın ilk günlerinde, Müslümanlara meydanı geniş tutarak, ihtiyar ve zayıflara kolaylık göstermesi ve kendi lehçelerinden başka lehçeyi konuşmakta güçlük çekenlere, kendi lehçeleriyle okumalarına müsaade etmesi, artık o kırâatler üzerine devam edin ve onu o şekilde yazarak tespit edin anlamına gelmez. Zira bu ruhsat geçici idi. Dolayısıyla, Kur’ân’ın Osman zamanında cem edilmesiyle ortadan kalkmıştır.² Şu halde yedi harf Hz. Peygamber zamanına dayanırken kırâatler, Osman Mushafı’nın çeşitli şehirlere dağıtıldığı döneme dayanmaktadır. Kırâat farklılıkları Osman Mushafı’nı öğretmek üzere gönderilen sahabîlerin okuyuşlarındaki farklılığa paralel olarak ortaya çıkmıştır. Fetihler ve göçler sonucu sahabîlerin değişik bölgelere yayılmış olmaları nedeniyle bu farklılıkların oldukça geniş alanlara yayılması kırâatlerin tespit edilip kayıt altına alınması ihtiyacını doğurmuştur.³ Takdiren de olsa yazımı Osman Mushafı’na uyan,

¹ Prof. Dr. Atatürk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, Gsm: 05368419997 E-Mail: amecid@atauni.edu.tr

² İbn Cezerî, en-Neşr, I/32; Subhî es-Salih, Mebâhis, 107,108.

³ Câbirî, Muhammed Abid, Kur’ân’a Giriş, (Çev. Muhammed Coşkun) İlim Yurdu yayınları, 2010, s, 262.

Bir şekilde Adap dili kurallarına uygun ve sağlam bir isnadı olan her okuyuş on kırâatın dışında da yer alsa, sahih kabul edilir. Böyle kırâatlerin reddedilmesi ya da inkâr edilmesi caiz değildir.⁴

Belirtilen şartlara haiz olan yedi ve on kırâat bütün İslâm beldelerinde yaygınlaşmış ve bir bilim haline gelmiştir. Bugün kıraat gerçekte bir bilim dalıdır ve islâm toplumunun vazgeçilmez bir gerçeğidir. H. IV. yüzyıldan itibaren Din Bilimleri halkasına katılan Kıraat, Tecvîd ilmiyle beraber Kur'an ve kırâat öğrenmenin yegâne aracı haline gelmiştir. “Yedi harf” gerçeğinden sonra hemen ardından gelen “yedi kıraat” ta Kur'an İlimleri veya Tefsir Usûlü'nün en çok tartışılan konuları arasında yerlerini almıştır.⁵

Gerçekten, Kur'ân ilimleri konusunda yedi harf meselesi, netleştirilmesi zor meselelerden bir tanesidir. Tarih boyunca âlimlerin anladığı ve anlattıkları şeyler, ancak çok az insanları tatmin etmiş kahir çoğunluğu ikna etmekten uzak kalmıştır. Yahut anladıklarını başkalarına onların anlayacağı şekilde izah edememişlerdir. Herkesin bundan anladığı şey farklı olmuştur. Bununla beraber her âlimin ileri sürdüğü fikirlerinde doğruluk payı ve kendine göre delilleri vardır. Bu görüşleri eleştirenlerin de delilleri ve nispeten doğruluk payları vardır. Sanki bu görüşlerden hiç biri, Peygamber (sav.) in, “Kur'ân yedi harf üzere indirildi.” hadisiyle bire bir olarak uyuşmamaktadır. Öyle görülüyor ki geçmişte halledilemeyen bu sorun bugün de halledilemeyecektir ve bu problem, bugünkü Müslümanlar tarafından gelecek nesillere aynen aktarılacaktır. İşte bu da Kur'ân'ın en büyük mûcizevî tarafını oluşturmaktadır. Zira bu görüşlerden her birinin haklılık payı vardır. Kur'ân bununla her devirde tazeliğini koruyacaktır. Herkes bu sorunu merak ederek, Kur'ân'daki bu problemi anlamaya çalışacak, onun çözümü peşine düşecek, Müslim, gayr-ı müslim, onu araştırmaya devam edecektir.

Tekrar tecvîd konusuna dönelim: Kur'ân'ın tecvîd kuralları ile nazil olduğu, Cebrâl'in de Hz. Peygamber'e tecvîd kuralları ile okuduğu Kur'ân tarafından bize

⁴ Câbiri, s, 262.

⁵ Alemdar Yusuf, Kırâatlerin Ortaya Çıkışı Meselesinde Yeni (den) Bir Bakış, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: VIII / 2, s.143-170 Aralık-2004, SİVAS

açık şekilde haber verilmektedir: “Biz Kur’ân’ı senin kalbine iyice yerleştirmek için, O’nu kısım kısım indirdik ve tane tane (tertil üzere) okuduk.”⁶ Bir diğer âyette ise, Kur’ân’ın tecvîd üzere okunması şu şekilde emir buyurulmaktadır: “Kur’ân’ı açık açık, tâne tâne, tertil ile oku.”⁷

Zirkredilen ayetlerde geçen tertîl, sıfat ve mahreclere riayet ederek harfleri ve hareketleri açık açık telaffuz ederek, acele etmeden, manasını anlamaya çalışarak, her harfe edasının, nazmının ve manasının hakkını vererek okumaktır. Rivâyet edilen bir haberde, tertîlin ne olduğu Hazret-i Ali (ra.)’ye sorulduğunda, o şöyle cevap vermiştir: “Tertîl, harflerin tecvîdini/sıfatlarını, mahrec özelliklerini ve vakıfları bilmektir.” Hz. Ömer de: “Yolculuğun en kötüsü binitiyi yorgun düşürmektir. Kırâatın kötüsü de, kelimeleri birbirine katacak derecede süratli bir şekilde okumaktır” buyurmuştur. Hz. Aişe (ra.)’ye Hz. Peygamber (sav.)’in kırâatı sorulduğunda: “Dinleyen kimse harflerini saymak istediği takdirde sayabilirdi” şeklinde cevap vermiştir. Burada vakıftan kasıt ise şudur: Kişi bir sûreyi ya da sûrenin içerisinde bir kıssayı (konu bütünlüğü olan bir pasajı) tek nefeste okuyamadığı zaman, kelimeler arasında durması caiz olmaz. Çünkü bu okuyuş arasında nefes almak sayılır. Bu yüzden, nefes almak ve dinlenmek amacıyla belirli durma noktaları seçmek gerekmektedir. Ancak bu noktalarda durulduğunda anlam bozulmamalı yahut okuyucunun anlamı karıştırmasına yol açmamalıdır. Mesela Yâsîn sûresindeki “فلا يحزنك قولهم” ayetinde durmak gerektiği gibi, bazen ayet içerisinde “lâmelif” geçen yerlerde durmamak gerekir.

Yukarıdaki ayetlere ve rivâyetlere baktığımızda görülecektir ki tecvidli okumada aslolan harflerin ve hareketin hakkını vererek okumaktır. Yani lahn yapmaktan kaçınmaktır. Eğer lahn yapmaktan kaçınmak tecvid ise, bu elbette vaciptir. İnsan okumanın ecrini ve sevabını bunlarla alacaktır. Nitekim Hz. Peygamber bir hadis-i şerifinde “أَفْرَأُوا الْقُرْآنَ بِلُحُونِ الْعَرَبِ وَأَصْوَاتِهَا، وَإِيَّاكُمْ وَلُحُونَ أَهْلِ

⁶ Furkan, 25/32.

⁷ Müzzemmil, 73/4.

،(الْكَتَائِبِينَ، وَأَهْلِ الْفُسْقِ،”⁸ buyurmaktadır. Burada lahn ifadesini, elhân, tatrib, tahsîn, terc‘î gibi anlamlara almaktan ziyade, “اقرؤوا القرآن باللغة واللهجة العربية”/Yani Kur‘ân’ı Arap dili kaidelerine ve lehçelerine göre okuyunuz” anlamında değerlendirmek gerekir. Başka bir hadisinde Hz. Peygamber “من زاد في القرآن حرفاً أو أنقص منه حرفاً متعمداً فقد كفر.” buyurmaktadır. Yani kim Kur‘ân’a kasden bir harf ilave eder yahut ondan bir harf eksiltirse kâfir olur;” demektir. Bu ister namazda, ister namaz dışında olsun, ister manayı bozsun ister bozmasın fark etmez. Harfi başka bir harfe tebdil etmek veya vasfını değiştirerek başka bir harfe tağyir etmekte aynı şekilde günahdır. Mesela, medd-i tabîi tecvidin konuları arasındadır. Meddi tabîi’yi uygulamamak veya harekeyi uzatarak tabîi med haline getirmekte günahdır. Bilerek uygulayan kâfir olur. Bilmeyerek uygulayan esasını öğrenmediği için günahkâr olur. Eğer bunu yapan bir din görevlisi ise hem günah hem de büyük okuyuş kusuru olur. Yine lam-ı tarifin izharı idğâmı gibi uygulamalar tecvidin konusudur. Bunu yerine getirmeyen yani “والشمس/Veşşemsi” kelimesini “Vel-şemsi” şeklinde, “والقمر” kelimesini de “Vekkameri” şeklinde okumak Arap dili kaidelerine aykırı, din açısından günah, tecvid açısından büyük kusurdur. Çünkü tecvîd ihlalinde, birçok kelimedede anlam değişikliği meydana gelir. Mesela “من راق” ve “بل ران” kelimelerini ele alalım. “من راق” kelimesine idğâm-ı bilâ ğunne kuralı uygulanarak “..merrââq” ve “بل ران” kelimesini de “..berrâne..” şeklinde sekte yapmadan okursak anlam bozular. Zira sekte yapmadığımızda “من راق” kelimesinin anlamı “çorbacı”, “بل ران” kelimesinin anlamı da “küpçü” şeklinde anlaşılacaktır. Oysa “من راق”/Kimdir bunu iyileştirecek” anlamında, “بل ران” da “Bilakis kazandıkları onların kalplerini paslandırmıştır;” anlamına gelmektedir.

Eğer tecvîd tezyîn etmek, süslemek, sağlam ve mükemmel yapmak, okunan lafzı ve sesi güzelleştirmek anlamına alınırsa bu durumda tecvîd vücbiyyet ifade etmez. Müstehap veya sünnet olur. Vacip olan harfin ve harekenin mahiyetini tam olarak yerine getirmektir. Yani “Zâl” harfini “zâ” harfine, “râ” harfini “lâm” harfine çevirmemektir. “Kâlû” yerine “Kalu” okumamak. Esreyi üstün veya ötre

⁸ Taberânî, M‘uce mü‘l-Evsat, 7223; Beyhakî, Şu‘abü‘l-Îmân, 2406.

yapmamaktır. “أَنْعَمْتَ” kelimesinin “en‘amti” şeklinde okumamaktır. İbn Cezerî’nin “من لم يجد القرآن فهو أثم”/Men lem yücevvidi ‘l-Kur’âne fehüve âsimün” dediği kimseler de muhtemelen bunlardır. “الرَّحْمَنُ” yerine “إِيَّاكَ نَا بُدُّ” yerine “إِيَّاكَ نَعْبُدُ” yerine “أَلْهَمْدُ” yerine “الرَّحْمَنُ” yerine “الرَّحِيمُ” okuyanlardır.

Son devrin büyük fıkıh âlimlerinden Haydar Efendi “Usûli Fıkıh Dersleri” adlı kitabında kırâat ihtilaflarını başlıca iki kısma ayırarak şöyle demektedir: “Kırâat-ı Seba beyninde vuku bulan ihtilafın birincisi cevher-i lafızda olan ihtilaflardır ki, bu Mushaf’ın imlasını bozar. “Mâliki” ve “Meliki” lafızları gibi. İhtilafın ikinci şekli ise, elfazın edasında ve hey’etindeki vuku bulan ihtilaftır ki Mushafların imlasında ihtilafı mucip olmaz. Bunlar, imale, feth, hemzenin tahkiki, tahfifi, tefhim terkîk gibi ihtilaflardır. Mesela. “بِسْمِ اللَّهِ مَجْرِي هَا”/Bismillâhi Mecrêêhâ” ayetini imale ile okumak gibi. İşte ulemadan bazısı bu kırâatlerin cümlesinde gerek cevher-i lafza gerek hey’ete taalluk etsin tevâtür şarttır. Zira mütevâtir olmazsa, Kur’ân’ın bazısı gayr-ı mütevâtir olmak lazım gelir, bu ise batıldır; demişlerdir. “Sahibi-i Bedayi” gibi muhakkikin ulema, işbu kırâatlerden cevher-i asla taalluk olanlar, Kur’ân’dan olmakla tevâtür şarttır. Lakin hey’et-i kelimata ait olan yerlerde yani kelimenin edasında ve hey’etine ait olan yerlerde, Kur’ân’dan b‘az olmadığı için tevâtür şart değildir, demişlerdir ki, muhtar olan budur.” Görüldüğü üzere Haydar Efendi, Tecvîd’in heyete/edaya ait olan, yani tefhim-terkîk, feth-imâle, izhar-ihfa gibi kısımlarının vücubiyet ifade etmediği görüşünü benimsemektedir.

Şüphesiz tecvidle, güzel nâmelerle, güzel sesle okumak ta bir hayırdır. Hüsn-ü kırâatın bir mütemmimidir ve Hz. Peygamber’in de arzu ettiği bir şeydir. Bir hadis-i şerifinde de: “Kur’ân’ı seslerinizle süsleyiniz” buyurmuştur. Becerebilen bunu yapar ve sevabını alır. Diğer bir hadisinde Kur’an’ı güzel okuyanlar için “el Mâhiru Bi’l-Kur’âni Me‘as-Seferati’l-Kirâmi’l-Berarah/Kur’an’ı maharetle okuyan kimseler yazıcı meleklerle beraberdirler” diye buyurmaktadır. Hz. Peygamber, Abdullah b. Mesûd, Ebû Musa el-Eş‘arî, Ebû Huzeyfe’nin azatlısı gibi bazı sahabîler güzel sesle ve tecvîdle okudukları için onları takdir etmiştir.

Güzel okumayı beceremeyen, bunu becermeye ve başarmaya çalışır, çalıştığı kadar sevap alır. Bunun içinde Hz. Peygamber: “*Okumakta zorlanan, dili sürçerek, kekeleyerek okuyan ve okumasını güzelleştirmeye çalışana iki kat sevap vardır;*”⁹ diye buyurmuştur. Buna göre her insan güzel okumak için çaba harcamalı, gücünün yettiği nispette Kur’ân öğrenmeye, en az Fatıha ile birlikte birkaç sûre ve birkaç kısa ayeti namazı sahih olacak şekilde ezberlemelidir. Aksi takdirde günahkâr olur.

Kısaca Tecvîd, Kur’ân’ı okurken harflerin hakkını vermek, harfleri mahrecine ve aslına uygun olarak okumak demektir. Tecvîd kuralları, Cebrâil (as.)’in Hz. Peygamber (sav.)’e Kur’ân’ı indirdiği -tabir câizse- düzgün okuma biçimi, yani sahih şive, kıraattir. Bir başka ifadeyle, Cebrâil (as.), Kur’ân’ı indirirken âyetleri nasıl okumuşsa, harflerin ağızdan çıkış biçimlerini nasıl göstermişse, harfleri hangi gırtlak, hançere, boğaz ve ağız ile okumuşsa, bütün bu okuyuş ve kıraat formları sonradan tecvîd kuralları olarak tespit edilmiş ve bir araya toplanarak bir disiplin haline getirilmiştir. Dolayısıyla “tecvîd” olarak öğrendiğimiz okuyuş kuralları, Cebrâil (as.)’den Hz. Peygamber (sav.)’e intikal eden okuyuş biçimlerinden ve kurallarından başka bir şey değildir.

TEBLİĞ KONUSUNA GELİNCE

Başta şunu belirtmek gerekir ki, tebliğ, ilmi usullerle hazırlanmış olup bilimsel nitelik taşıma şartlarını haiz ilmi bir bildiridir. Uzun bir gayretin ürünü olduğu açıkça görülmektedir. Hem tarihsel hem güncel kaynakları kullanma açısından oldukça yeterlidir. Tebliğde kronolojik olarak önemli şahsiyetlerin görüşlerine yer verilmiş en son İbn Cezerî’nin görüşleri ele alınmış ve İbn Cezerî’nin bazı görüşleri eleştirilmiştir. Tebliğ oldukça uzun hazırlanmış, tafsilata girilmiştir. Mesela, İbn Cezerî öncesi Tecvîd’in gerekliliği konusu birkaç paragrafta verilebilirdi. Birbirine yakın görüş bildiren müelliflerin sadece isimleri zikredilerek konu kısaca ele alınabilirdi.

⁹ Hadisi Buhari ve Müslim rivâyet etmiştir.

Bunun dışında bir takım imla hataları, bilimselliğe uymayan bir takım ifadeler yer almaktadır. (Mesela Tecvîd kelimesi yerine tecvit yazılmış, lüzumiyet, sahabeler, havanda su döğmek gibi.)

Ayrıca uygun olmayan bazı cümleler mevcut. Mesela,

“Tecvîdin bağlayıcılığını kabul eden anlayışa göre, tecvîdi icbar etmeye yönelik iddialar vahiysel direktiflerin bir dayatması mıdır yoksa dilselliğin mi?” Bu cümlede “**vahiysel direktiflerin bir dayatması**” şeklinde geçen ifadeyi çok doğru bulmadığımı belirtmek istiyorum. Vahyin dayatması diye bir şey olamaz. Zaten sunucunun kendisi de, “Çıkışı itibariyle vahye dayandırıldığında tecvîd farzdır;” diyor. Öyleyse, farz dayatma değil, Yüce Allah’ın emridir.

Bu tebliğde genel olarak Sunucu kardeşimiz kısaca şunları söylemek istemektedir:

İbnu’l-Cezerî’ye varıncaya kadar nerede ise bütün kırâat ve nahiv âlimleri Kur’ân okumak için tecvidin gerekliliği üzerinde durmuşlar, mazeretler dışında Kur’ân’ın tecvidsiz okunamayacağı kanaatine varmışlardır. Bunlar içerisinde el-Hakânî, Ebû Cafer en-Nehhâs, ed-Dânî, Beğavî, İbn Baziş, Şirâzî ve Gazalî gibi müellifler sayılmıştır. Ancak Gazalî’nin diğer müelliflerden ayrı olarak tecvid konusunda ifrat ve tefritten kaçınılması, harflerin mahreçlerinden çıkarılması konusunda aşırıya gidip lafzın anlamından uzaklaşılmasında uyarısında bulunmuştur.

Mezkur müelliflerden hiçbiri Kur’ân tecvidsiz olarak da okunabilir diye bir söylemde bulunmamışlar. Tecvidsiz Kur’ân okumanın günah olduğunu da belirtmemişlerdir. Tecvîd’in farz olduğunu, Tecvidsiz Kur’ân okumanın günah olduğunu ilk söyleyen İbn Cezerî olmuştur. İbn Cezerî, Tecvidin Kur’ân kıraatinin olmazsa olmazı haline gelmesinde en önemli rolü üstlenmiş ve sonraki süreçte birtakım çevrelerde günaha düşme endişesiyle tecvidsiz Kur’ân okumaktan hiç okumamanın yeğlenir olduğu bir perspektif oluşmuştur. Bu vesileyle de İbn Cezerî eleştirilmiştir.

Bize göre: Esasen Tecvidin vücubiyeti yani gerekliliği üzerinde duran bütün müellifler tecvîdi terk etmenin günah olduğunu zımnen söylemişlerdir. Mesela

“namaz kılmak farzdır” derken, namazı terk etmenin haram olduğu kendiliğinden ortaya çıkar. “Kur’ân’da Tecvîd gereklidir” yani lazımdır veya vaciptir” demek, terk etmenin en azından mekruh veya haram olduğu anlamına gelmektedir. Bir şeyi yapmanın gerekliliğinden, iyiliğinden, güzelliğinden, bahsederken onu aksini yapmanın kötülüğünden, günah oluşundan bahsetmek gerekmez. Bu zaten kendiliğinden ortaya çıkar.

İbn Cezerî, “tecvidsiz Kur’ân okumanın günah olduğunu söyleyerek, insanları Kur’ân okumaktan soğuttuğu söylemi hiçbir gerçeği yansıtmamaktadır. Zira âlim cahil her Müslüman hiç Kur’ân okumamaktansa tecvidsiz okumanın daha faziletli olduğunu bilir. Kur’ân okumanın hiçbir şekli ve tarzı boşuna değildir. Şüphesiz burada niyet önemlidir. Çünkü Yüce Allah bizim yönelişlerimize ve kalbi temayüllerimize önem vermektedir. Yukarıda da geçtiği üzere Hz. Peygamber (sav.) de: “Kur’an’ı zorlandığı halde kekeleyerek okuyana iki kat sevap vardır” diye buyurmaktadır. Kaldı ki, Kur’ân’ı güzel okuyanlar, bu kabiliyeti doğuştan getirmemişler, aksine çok okuyarak ve güzel okuyanları çok dinleyerek bu kabiliyeti elde etmişlerdir.

Burada özellikle halk açısından dikkat edilmesi gereken temel mesele Kur’an’ı öğrenmek ve okumaktır. Tecvîd bilmiyorum diyerek yahut hataları, eksikleri bahane ederek Kur’ân okumayı ihmal etmek doğru değildir. Hatta günahıdır.

İlimler ve onun metodolojisini, kaide ve kurallarını ortaya koyan esaslar bir anda meydana gelmemiştir. Her ilmi, ilim haline getiren, onu disipline eden bir bilgin mutlaka vardır. Mesela, Tefsîr ilmi Taberî’yle; Hadîs, Buhârî ve Müslim’le; Tarih, Hatip el-Bağdadi’yle; Kelâm, Eş’ârî, Matürüdî ve Bakillanî ile nasıl kimlik bulmuşsa, Tecvîd de İbn Cezerî’yle kimliğine kavuşmuştur. Diyebiliriz. Tecvid ilmi İbn Cezerî’ye gelinceye kadar gelişim halindedir. İlk defa onu tanzim eden kaide ve kurallarını belirleyen, disipline edip tam bir bilim haline getiren İbn Cezerîdir. Dolayısıyla en cesur düşünce ve fikirler de elbette ona ati olacaktır. İbn Cezerî’nin verdiği malumatlar asla kendinden menkul değildir. Her sözün dayanağı, senedi

vardır. Nasıl fetva konusunda fakihlerin, tefsir konusunda müfessirlerin dediğini esas alıyorsa, tecvîd konusunda da kurrânın sözünü esas almak gerekir. Kaldı ki İbn Cezerî aynı zamanda hem bir fakih hem de bir müfessirdir.

Hiçbir sahabî, tabî veya daha sonra gelen nesillerden hiçbir Müslüman, tecvîd'in lüzumsuz ve gereksiz olduğunu söylememiştir. Hataya düşmekten tamamiyle salim ümmet, zaman-ı saadetten günümüze kadar Kur'ân okumada tecvidin farz olduğu çevresinde toplanmıştır. Onlarda hiçbir zaman bu hususta en küçük bir ihtilaf bile görülmemiştir. Şu halde bu hususta icma da hasıl olmuştur.¹⁰

Kısaca: Tecvidi kural ve ayrıntılarıyla olmasa da, Kur'ân'ı hatasız okuyacak kadar bilmek her Müslüman için farzdır. Bu, bireysel farzdır. Bir Müslüman, tecvîd kurallarının ayrıntılarını bilmesede, Kur'ân harflerinin okunuşlarını ve harflerin çıkışlarını tecvide uygun şekilde öğretmeli ve öğrenmelidir.

Şüphesiz Allah, hiç kimseye güç yetiremediği bir teklif yüklememiştir. Kişi, gerek dilindeki bir konuşma arızasından dolayı, gerekse kendisine öğretecek bir kimse veya imkân bulamamasından dolayı tecvidi öğrenmemişse Allah katında mazurdur, mesul değildir, affa uğrar. Bu durumda öğrendiği kadar, ya da güç yetirebildiği kadar bildikleriyle Kur'ân'ı okumasında kendisine bir günah yoktur. Bildikleriyle amel etmesi kişiye yeterlidir. Bilmedikleriyle amel etmek hiç kimseye farz değildir. Emin olmalıdır ki, kişi bildikleriyle amel ettikçe, Allah ona bilmediklerini öğretir. Elinde öğrenme ve uygulama imkânı olduğu halde sırf ihmalkârlıktan dolayı öğrenmeyen veya öğrenip unutan, ya da öğrendiği halde Kur'ân'ı tecvîd üzere okumayan kimse ise mesuldür.

¹⁰ Çetin Abdurrahman, Kur'ân Otuma Esasları, Emin YayınlarıBursa , 2009, s, 83.